

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích **Zemědělská fakulta**

Hodnocení bakalářské práce - vedoucí

Studijní program:	B4106 Zemědělská specializace
Studijní obor:	Biologie a ochrana zájmových organismů
Akademický rok:	2010/2011
Název práce:	Biologie vstavače nachového (<i>Orchis purpurea</i> Huds.)
Student:	Lenka HLAVÁČKOVÁ
Katedra:	Katedra biologických disciplín
Vedoucí práce:	Ing. Vít Joza

	Hlediska	Stupeň hodnocení						Nelze hodnotit
		A	B	C	D	E	F	
1	Splnění požadavků zadání			X				
2	Aktuálnost a odborná úroveň práce			X				
3	Práce s daty, informacemi a odbornou literaturou				X			
4	Využití metod zpracování výsledků							X
5	Interpretace výsledků, diskuse			X				
6	Formulace závěrů práce							X
7	Odborný přínos práce a její praktické využití		X					
8	Přesnost formulací a práce s odborným jazykem					X		
9	Formální úprava práce a jazykové zpracování		X					
10	Celkový přístup a aktivita řešitele					X		

Hodnocení vyznačte X (slouží pro stanovení výsledné klasifikace)

Konkrétní připomínky a otázky k obhajobě (pro rozšíření lze použít samostatnou označenou přílohu):

Stručné slovní zhodnocení práce: (viz Příloha)

Otázky k obhajobě:

- 1) Na základě čeho se domníváte, že lze vstavač nachový „zpozorovat na velkém množství míst“ a co míníte výrazem „I přes své minimální životní nároky je rostlina ohroženým druhem“?
- 2) Vámi studovaný druh v mnoha územích svého areálu delší dobu mizí. Mohla byste stručně formulovat důvody tohoto jevu?

Závěr: Závěrečnou práci doporučuji obhajobě (ANO/NE): ANO

Navrhovaná výsledná klasifikace práce (slovně): **dobře**

(výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověle)

Datum

23.4.2011

Podpis vedoucího práce

Joza

Přesto že tato tematika byla již v podobném duchu před časem zpracována (J. Ecol. 36: 366-377, 1948), zvolené téma práce je stále velmi aktuální. Vstavač nachový (*Orchis purpurea*) je řazen mezi ohrožené druhy cévnatých rostlin v mnoha územích svého areálu (včetně ČR) a právem tedy spadá pod ochranu Washingtonské konvence (CITES). Pouze poznáním a pochopením jeho biologie je možné smysluplně přispět k zlepšení stavu jeho populací v oblastech jeho ohrožení.

Z celkového pohledu je zřejmé, že se studentka pokusila zpracovat poměrně široký literární přehled k tematice morfologie, biologie i rozšíření *Orchis purpurea*. Struktura práce byla zvolena podle série článků „Biological flora of British Isles“ (Journal of Ecology) a „Biological flora of Central Europe“ (Flora, Perspectives in plant ecology, evolution and systematics).

Hlavní důraz je kladen na popis morfologie a nomenklaturu (7 p.) a na různé aspekty ekologie a biologie *Orchis purpurea*. Popisná morfologie nepřináší mnoho nového (stačí údaje porovnat s různými květenami), proto je škoda, že má tak velký podíl na celkovém textu. Protože pro do této kapitoly byly klíčové práce (květeny různých zemí, monografie aj.) i okrajové zdroje regionálního významu využity velmi nesourodě, místy neadekvátně významu až nelogicky, informace o morfologii jsou značně nevyvážené hodnoty. Kapitola o společenstvech s *Orchis purpurea* je zpracována zcela nelogicky až chybně (viz komentář níže).

Z věcného hlediska působí práce poměrně nevyváženě. Některé kapitoly jsou poměrně podrobné, zatímco část vytyčených cílů nebyla v podstatě splněna (klimatická a topografická omezení druhu, společenstva). Některé kapitoly působí svým obsahem (vzhledem k zadání) vycpávkově (kap. 3.14). Někdy by bylo možné lépe využít možnosti k hodnocení zjištěných údajů, např. liší-li se u různých autorů (u prací typu „review“ se to považuje za obvyklé).

Pro morfologii, resp. rozšíření a biologii druhu by bylo možné přesto ještě doplnit četné další informace z několika klíčových prací: viz např. četné monografické zahraniční práce – viz studie Reichenbacha (1851), Soó (1929), Ziegenspecka (1936), Tohdy (1983), Ströhla (2003) atd. (citace dle zpracování čeledi *Orchidaceae* v Květeně ČR Vol. 8). Informace v práci by nemusely mít tak často pouze regionální výpověď. Je také škoda, že studentka téměř nevyužila ochranné literatury; zcela vynechán je jakýkoliv materiál z domácích periodik Roeliana, Ochrana přírody či polského Chrońmy przyrodę ojczystą apod.

Sebelepší rešerše k danému tématu nemůže vyčerpat veškeré zdroje informací. Přesto by její výsledky měly být co možná nejucelenější a nejpresnější. Vybrané věcné nedostatky uvádím níže.

1. Součást kapitoly „Výškové rozšíření“ (p. 16, kap. 3.11) nazvaná „Příklady některých významných lokalit v ČR“ postrádá smysl a je tematicky velmi nesourodá s ostatním textem. A na základě čeho byly uvedené lokality vybrány jako „významné“? Zda podle osobní zkušenosti autorky či náhodně vybraných podkladů?
2. Údaje o klíčivosti, pro biologii druhu tolik důležité, jsou uvedeny jen okrajově; časový průběh ontogeneze není zmíněn vůbec.
3. Kapitola 3.13 (Přehled druhů v určitých společenstvech) je velmi nelogicky zpracována a díky pouze regionální orientaci (vztaheno k areálu druhu) působí téměř až zbytečným dojmem. Podle čeho byl proveden výběr společenstev či biotopů? Uvedený přehled se zjevně vztahuje pouze k území střední Evropy (především pak ČR, která je již na okraji areálu druhu). Ostatní části areálu nejsou vůbec brány v potaz!! V jakých společenstvech roste převážně druh např. v jihozápadní Evropě či Turecku?
4. Údaje v kapitole 3.14.4 (Ohrožení – biotické vlivy) o okusu či spásání zvířaty by měly být blíže specifikovány (co je např. míněno termínem „vysoká zvěř“?). Snad by bylo možné je pečlivou rešerší rozšířit o další organismy (jistě existují údaje o spásání hospodářskými zvířaty, např. ovci, krávou, koněm apod.).
5. Proč je v Tab. 2 uvedeno kromě opylovačů studovaného druhu dalších 12 u druhů jiných? Také se nezdá být pravděpodobné, že by druh opyloval jediný rod hmyzu.
6. Obdobně Tab. 3 uvádí mnoho desítek druhů vstavačovitých zcela mimo zadané téma. Kromě toho je tabulka dosti nepřehledně označena (na p. 43 není uveden popis, na p. 44 není uvedeno, že jde jen o vysvětlivky).

7. *Orchis purpurea* je v současnosti studován z mnoha hledisek včetně praktického managementu; tyto informace v předložené práci citelně chybějí.

Takto by však bylo možno pokračovat dále.

Jazyková stránka hodnocené práce (přes opakovanou snahu vedoucího) místy poněkud neodpovídá typu textu a stupni studia autorky. Většinu syntaktických chyb se ale podařilo po četných konzultacích odstranit. Bylo by přesto jistě ku prospěchu, kdyby studentka kladně reflektovala několikrát doporučení nechat si zkontrolovat text po jazykové stránce. Práci by rozhodně prospělo, kdyby se studentka alespoň vždy pokusila správně opsat citovaný údaj! Niže uvádím pouze několik příkladů neobratného vyjadřování či nepečlivosti v práci s jazykem:

- „V současnosti lze pozorovat nová stanoviště výskytu.“ (p. 1, kap. 1)
- „Zrání semen probíhá v období měsíce červen a červenec. Semenné pouzdro praskne až v srpnu, kdy je rozšířeno pomocí větru do vzdálenosti 4–5 metrů [sic!] od mateřské rostliny“ (p. 11, kap. 3.6.2)
- „Geografické rozšíření v celém arcálu“ (p. 14, kap. 3.10)
- „*Festuco brometea*“ (správně *Festuco-Brometea*; p. 18, Tab. 5)
- „(*Ophrys sphegodes*)“ (správně *Ophrys sphegodes*; p. 22)
- „Nejčastěji se to stává v období května a června, kdy tyto orchideje kvetou (Rose, 1948). Má však vysoká a zaječí zvěř kladný vliv na jeho výskyt.“ (p. 25, kap. 3.14.4)
- atd.

Domnívám se také, že **vágní údaje** typu „I přes své minimální životní nároky je rostlina ohroženým druhem“ (p. 1, kap. 1) či „Vstavač nachový patří mezi nejkrásnější a nejvzácnější druhy orchidejí (Fuller, 1962).“ (p. 23, kap. 3.14) **do této práce nepatří**. Podobně nicneříkající údaje lze nalézt v kapitole 3.14.5 (pod zcela nevýstižným názvem „Opatření“).

Samostatnou kapitolou, zvláště významnou pro rešeršní práce jako ja tato, je práce s literaturou a kvalita citací. V tomto ohledu hodnocená bakalářská práce velmi pokulhává za možnostmi studentky. Přes absolvování předmětu „Zásady zpracování vědecké práce“ (garant doc. Čížková), volně dostupný vzor (příručka prof. Kalače „Jak vypracovat diplomovou práci v zemědělských oborech“, trvale přístupná online na webu ZF JU) a četné konzultace s vedoucím práce se studentce nepodařilo sjednotit formu citací velké části uvedených prací, resp. je vůbec správně uvést. Poměrně rozsáhlý soubor prací (celkem 52 citovaných) působí celkem rozsáhlým dojemem. Přibližně 1/4 až 1/3 uvedených prací však nemá pro téma velký význam (četné regionální a popularizační práce) a bylo by možné je nahradit hodnotnějšími prameny.

Uvádím zde několik vybraných nesprávných či nepečlivých citací z přehledu použité literatury: Holub et al. (1979), Kull et al. (2009), Kuncová (1999), Ložek et al. (2005), Mackovčín et Jatiová (2002), Nepraš et al. (2008), Procházka (1980b), Procházka (2001), Rose (1948), Meusel et al. (1965) etc. O nepříliš velké pečlivosti autorky svědčí mj. i to, že jsou v přehledu literatury některé práce uvedeny s rozšířenými mezerami znaků, zatímco jiné nikoliv.

Součástí celkového hodnocení práce je kromě vlastních textových a grafických výstupů také **kvalita spolupráce studenta s vedoucím práce. V tomto případě musím bohužel uvést, že spolupráce nebyla na příliš dobré úrovni. Téměř polovinu času pro přípravu práce studentka nevyužila a většina konzultací probíhala až v letním semestru ročníku 2010/2011. Mnohá doporučení k postupu vypracování práce (vesměs v písemné podobě v komentářích k jednotlivým předkládaným verzím práce) studentka bohužel nerespektovala.**

Na základě výše uvedených skutečností navrhuji studentce klasifikaci stupněm DOBŘE a doporučuji ji k obhajobě.